



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo**

**Marca, Pierre de**

**Parisiis, 1669**

Additio. Agitur de Concilio Narbonensi adversùs Felicem Vrgellensem;  
quod jussu Hadriani primi & Karoli magni habitum est. Ejus Acta  
referuntur. Tum disputatur de tempore hujus Concilij. Reges ...

**urn:nbn:de:hbz:466:1-15617**

vente, apostolica auctoritate, atque piissimi Domini nostri Caroli Regis jussione, anno xxvi. principatus sui, cunctis regni Francorum, seu Italiae, Aquitaniae provinciae Episcopis ac Sacerdotibus, synodali Concilio, inter quos ipse mitissimus sancto interfuit conventui. Episcopi etiam Italiae qui huic synodo intererant, in libello suo adversus Elipandum scribunt eam fuisse congregatam decreto Caroli: Imperij illius decreto per diversas provincias regni ejus ditioni subjectas summa celeritate percurrente, multitudo antistitum sacris obtemperando praeceptis in uno collegio aggregata pervenit.

Præterea canon primus docet ei Concilio interfuisse Carolum. In epistola autem synodica patres aiunt eum synodo præfuisse. Quod Legatis non adimit jus præsidendi Episcopis; sed jus regum explicat, id est, jus præsidendi universo cœtui: *Congregatis in unum caritatis conventu, præcipiente & præsedente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo Rege.* Effectus autem regiae præsentia non in eo solum versabantur ut omnibus præfesset, sed ut ordini judiciorum interlocutionibus suis immineret. Cum enim allata esset in medium epistola Elipandi Archiepiscopi Toletani, cujus præcipue causa Concilium fuerat congregatum, jussit Carolus ut publica voce legeretur, & oratione habita de materia fidei, adjecit: *Quid vobis videtur?* ut adnotant Episcopi Italiae.

Vide infra cap. 28. §. ult.

Neque prætermitti debet, eosdem Episcopos scribere Concilium habitum fuisse *in aula Palatii*, juxta morem illius seculi; cujus moris fidem facit Concilium Tullense apud Saponarias habitum anno dccclix. *Ut in eorum palatiis saltem semel intra biennium generalis Episcoporum conventus agatur.*

VIII. Tria quæstionum genera in synodo Francofordiensi agitata fuerunt. Præcipua fuit quæstio fidei, confirmatio nimirum damnationis adversus hæresim Elipandi Archiepiscopi Toletani & Felicis Episcopi Vrgellensis decretæ in synodo Romana, itémque in Concilio Ratisbonensi jussu Regis congregato. Asserebant namque Felix & Elipandus Iesum Christum fuisse filium adoptivum Dei secundum carnem, non autem filium naturalem. quæ hæresis damnatur in primo canone. Agitatum insuper est an secunda synodus Nicæna, quæ præceperat adorationem imaginum, recipienda foret tanquam Septima Synodus Oecumenica. Decretum itaque fuit in canone secundo synodum illam repudiandam esse & damnandam, rejiciendam quoque adorationem imaginum, eamque servitutem repellendam à Christianis. Quoniam verò quæstiones illæ pertinebant ad dogma, sola Episco-

porum auctoritate definitæ sunt, tamen si Princeps interesset deliberationibus: Omnes qui supra sanctissimi patres nostri contradixerunt &c. eradicandam statuerunt, consentientes condemnaverunt; inquit canones, qui nullam interim mentionem Principis faciunt in his sententiis damnationis. Sicut è contrâ, Tassiloni Duci Bajoariorum, qui ad synodum accesserat ut veniam à Carolo peteret, venia data est à Principe solo, nulla synodi mentione facta: *Idcirco Dominus noster misericordia motus præfato Tassiloni gratuito misericordia & culpas perpetratas indulgit & gratiam suam pleniter concessit.* Decretum etiam de moneta solo Regis nomine publicatum est in canone quinto. At regulæ canonicæ in hoc Concilio editæ conceptæ sunt sub nomine Regis & Synodi: *Statutum est, definitum est, à Domino Rege & à sancta Synodo.*

IX. Præterea ex hoc Concilio discimus causas communes tractari solitas in synodis generalibus. Nam in ista synodo controversia quæ erat inter Archiepiscopos Viennensem & Arelatensem judicata fuit secundum epistolâ veterum Pontificum Romanorum; Tarrantasiensis verò, Ebredunensis, & Aquis, sedis apostolicæ dispositioni relicta sunt. Accusatio instituta adversus Petrum Episcopum, læsæ majestatis reum, judicata est à Domino nostro Rege & à sancta synodo. Causa etiam Gerbodi Episcopi in eodem Concilio Francofordiensi examinata est; cumque ordinationem ejus perperam factam fuisse constitisset, Metropolitanus & Episcopi comprovinciales jussi sunt eum deponere. Canone autem xxxix. causa Presbyterorum in crimine deprehensorum ab accusatore, de quo aliunde non constaret quam ex affirmatione accusatoris, Episcopo proprio judicanda committitur; vel si is non possit eam finire, remitti jubetur ad Concilium universale, id est, ad synodum generalem Ecclesiæ Gallicanæ; quod nimirum materia isthæc magni momenti esset, & maxime ambigua in modo agendi. Causæ verò quæ communes non erant, in provinciis judicabantur, juxta legem Capitularium: *Causæ quæ communes non sunt, in suis provinciis judicentur.*

#### ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

Cum in paragrapho quinto hujus capitis agatur de hæresi Felicis Episcopi Vrgellensis, quæ damnata est in Concilio Francofordiensi, visum est heic addere Concilium Narbonense pro eadem causa, ut inquit Acta ejus, habitum jussu Hadriani I. & Karoli Regis, quod sic habet.

CONCILIUM

CONCILIVM NARBONENSE

HABITVM ANNO DCCLXXXVIII.

**A**NNO incarnationis dominicæ DCCLXXXVIII. Indictione XII. gloriosissimo quoque Domino Imperatore Karolo regnante an. XXIII. v. Kal. Jul. dum pro multis & variis ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Vrgellitanæ sedis Episcopi pestifero dogmate, monente per suæ auctoritatis literas Domino Apostolico Adriano, ac Domino Imperatore per Missum suum nomine Desiderium, convenissemus urbem Narbonam intra Basilicam S. Iusti & Pastoris, ego scilicet Danihel, licet indignus atque peccator, gratia tamen Dei sanctæ metropolitanæ præmissæ urbis Episcopus, necnon & Elifantus Arelatenfis Episcopus, cum plurimorum collegio venerabilium Episcoporum, unâ cum auctoritate Domni Apostolici, Missoque prædicto Domini Imperatoris Karoli, inter cetera quæ veraci sermone finem acceperunt orta est querela coram nobis omnibus de parochia Narbonensi, unde præcipiente Domino Imperatore, subtili examinatione & speciali, ob prolixas altercationes, examinari iusserat. De qua Danihel Episcopus per testes idoneos, Iustum scilicet Agathensem, & Witeringum Nemausensem Episcopum, atque Amicum Magalonensem Comitem, ceterosque quamplures, discutendo elucidans, totum Redensem pagum super Winedurium \* Heltensem Episcopum iustissime evindicavit, & marginem parochiæ Narbonensis ex alia parte usque ad flumen qui vocatur Orbus, quandiu vocabulum suum idem Comitatus retinet, superiùs & inferiùs perduxit, plenissime ratione Wlsegarij Episcopi Biterrensis cum prædictis testibus superata. Præterea idem Danihel Archiepiscopus de Aufonensi parochia rationem adhibens, ostendit quod nullo modo Episcopum ponere illuc potuisset ob paganorum infestationem, & quemadmodum auxiliante Deo per antecessoris sui indultrium quondam ibidem hæresis extincta fuerit, & quia ejusdem pagi plebs, sicut quidam ipsorum in præsentia retulerunt, nulli parochiæ adherere vellet nisi Narbonensi, ob principalitatem tantæ sedis præcipuæ. Cujus Archiepiscopi rationem salubrem esse comprobantes, pro prædictis commoditatibus, & ne confinio Hispaniæ occasionem tristitiæ ingereremus, unanimiter iusto perpendimus examine ut nulli sedi deinceps sociata habeatur nisi Narbonensi; servata veruntamen auctoritate, si per se Episcopum habere nequiverit. Rogamus igitur cunctos subseqentes nos, & hoc nostræ auctoritatis decreto confirmamus, sancimus, stabilimus, tam de Redensi pago, quam etiam de Aufonensi, sive confinio Narbonensi & Biterrensi, quod est Orbus, ut sicut coram nobis discussum & comprobatum est, ita inconvulsam & incontaminatam nullius contradictione valente in perpetuum permaneat. Si quis verò nostram communem contemnens diffinitionem, per aliquam insidiam aut subreptionem hoc nostræ firmitatis decretum infregerit, aut aliqua machinatione violaverit, si ordine ecclesiastico est adunatus, canonica sententia irrecoverabiliter feriat, sicut temerator tanti Concilij ac decreti. Quod si læta potestas in hoc se per atrocitatis violentiam miscuerit, nisi à temeraria præsumptione se citissime subtraxerit satisfaciendo quod deliquit, digna ultione totius anathematis sit undique & ubique multa-

Tom. II.

tus, Domini nostri Iesu Christi & nostra auctoritate vigente. Vt autem hoc nostræ firmitatis decretum certiore roborationis obtineat vigorem, manus nostræ subscriptione illud roborare studuimus.

In Christi nomine Danihel Dei miseratione sedis Narbonensis metropolitanae Ecclesiæ Episcopus hujus decreti institutione subscripsi.  
Ego Elefantus primæ sedis Arelatenfis Episcopus confirmavi.

Desideratus Diensis Episcopus subscripsi.  
Ego Salicus Arausienfis Episcopus.  
Ego Arricho Tolosanae sedis Episcopus confirmavi.  
In Dei nomine Donadeus Wappencensis Episcopus.  
Ego Francolinus Conferrenfis Episcopus subscripsi.  
Ego Lupus Cavalionensis Episcopus subscripsi.  
Ego Arimundus Veeccienfis Episcopus S.  
Ego Hircipio Carcastensis Episcopus subscripsi.  
In Christi nomine Magincus Adrenfis Episcopus subscripsi.

Witeringus Nemausensis Episcopus confirmavi.  
Felix Episcopus Vrgellitanæ sedis subscripsi.  
Ego Bonitus Valentinae sedis Episcopus S.  
Ego Iustus Agatenfis Episcopus subscripsi.  
Ego Adaulfus Ierundenfis Episcopus subscripsi.  
In Christi nomine Wenedurius Heltenfis Episcopus S.

Ego \* Se . . . . . Barcinonensis Episcopus S. \* Servus-Del.  
Ego Autbertus Antipolitanæ sedis Episcopus subscripsi.

Ego Iohannes Cimelanensis Episcopus S.  
Ego . . . . . Forojulensis Episcopus S.  
Ego Iohannes Madolonenfis Episcopus S.  
Ego Asinarus Vicujulienfis Episcopus.  
Abraham Commenenfae sedis Episcopus S.  
Ego Amatus Carpentoratinenfis Episcopus S.  
Ego Raganbaldus Diaconus, Dunensis vocatus Episcopus, S.

Ego Ansebrandus Diaconus ad vicem Landeberti Eglinensium Episcopi S.  
Ego Riccimirus indignus Presbyter ad vicem Wlsegarij sedis Biterrenfis Episcopi S.  
Ego Arricho Cancellarius, ac si indignus Presbyter, hoc decretum scripsi die & anno quo supra.

NOTÆ

STEPHANI BALUZII.

ACTA Concilij Narbonensis sub Karolo magno habiti, quæ nunc damus, edita olim fuerunt à clariss. viro Gulielmo Catello Senatore Tolosano, ex Chartulatio Archiepiscopi Narbonensis. Sed tam sædis tamque multis illic mendis scateant ut dici vix possit Ego verò ea ante hos decem annos descripsi ex vetustissima membrana quæ aut ætati Karoli suppar est, aut certe non multum remota, quantum colligi potest ex characterum forma & literis fugientibus. Quamquam autem non dubitem quin ea Acta germana sint, extantque in eis non oblucra vestigia prisca moris, dissimulare tamen nolim difficultates quæ in illis occurrunt, quæque falsi suspensionem nonnullis injicere possunt. Etenim Concilium illud celebratum dicitur anno DCCLXXXVIII. regni verò Karoli XXIII. Sed si anni ejus computentur ab anno DCCLXVIII. quo Pippinus Karoli pater decessit, omnino annus DCCLXXXVIII. erit XX. regni Karoli, contra quam legitur in fronte horum

L I

Actorum. Itaque aut fatendum est peccatum heic esse à librario, aut alia numerandi ratio ineunda est. Ac primum quidem omnium constat Karolum & Karolmannum, Pippini filios, diù ante patris mortem appellatos fuisse Reges Francorum, etiam à Pontificibus Romanis, nimirum ab anno DCCCLIV. quo unà cum patre uncti sunt in Reges à Stephano Papa. Sed hoc pacto initium regni Karoli in ulteriora quàm par sit tempora produceretur. Tradunt annales Francorum Pippinum anno DCCCLIIA. vel Lxiv. (variant enim heic annales) conventu Vvornatiæ habito filiis suis, qui jam Reges erant, divisisse Comitatus, id est, ut ego quidem existimo, regni divisionem inter filios constituisse. Ac Karolo quidem haud dubiè data est Aquitania, Seprimania, & ea Hispaniæ pars quæ Franco imperio parebat. Tunc verò primum potuerunt gentes illæ annos regni Karoli computare, incipiendo fortassis ab anno sequenti. Atque eo pacto aliquatenus constare posset æra hujus Concilij Narbonensis, quæ alioqui gravi mendo laborat. Conventus autem ille Vvornatiensis, post Pascha actus est.

Nam quod ad nomen Imperatoris spectat quod Karolo tribuitur XLII. annis antè quàm Imperator renuntiatus sit, res tanti momenti non est ut quemquam remorari debeat. Quippe Reges Francorum, quod Romanis Imperatoribus successissent in regno, aliquando vocabantur Imperatores per illas tempestates, tamen revera Imperium Romanum non obtinerent. Exemplo sit Ludovicus Balbus, Karoli magni pronepos; qui tamen Imperator nunquam fuit, à Joanne VIII. Pontifice Romano Imperator vocatur in Privilegio quod Pontifex ille monasterio Trenorchiano concessit anno DCCCLXXVII. in Concilio Tricastino. Odo verò, is qui sub Karolo Simplice Balbi filio Regem se fecit, Imperator quoque dicitur in literis Stephani V. Summi Pontificis, si tamen literæ illæ non sunt supposititiæ, & in veteribus actis quæ extant in archivo monasterij Rivipullensis in Catalonia. Quin & Simplex ipse Imperator vocatur in Chartulario Ecclesiæ Helenensis lib. IV. carta xxvi. *Facta scriptura donationis sub die XLII. Kalend. Maij anno x. quod obiit Karolus Imperator filius Ludovici, Christi regname Rege.* Hujus verò filius Ludovicus Transmarinus Imperator etiam vocatur in actis quibusdam veteribus anno DCCCLXIV. confectis, quæ extant in archivo Ecclesiæ Gerundensis: in quibus & illud observandum est, adnotatum illic esse, ea confecta esse imperante Lotario Rege, anno octavo principatus ejusdem. Quare mirum videri non debet quod idem Lotharius Rex Augustum se vocat in diplomate dato anno DCCCLXXI. quod extat in Chartulario monasterij S. Petri Rodensis apud Emporitanos, itemque in Privilegio quod eodem anno concessit monasterio sancti Genesij de Fontanis in Comitatu Ruscinonensi. Denique, ne singula commemorem, in Roberto quoque Rege imperatoriam dignitatem inesse agnovit Helgaldus loquens de dedicatione Basilicæ sancti Aniani Aurelianensis. *Post que omnia, inquit, cupidus sanctæ benedictionis Rex Robertus gloriosus, iussione imperatoria evocavit Archipresbiteros Gauzelinum Bituricensis & Abbatem Floriacensem, Leothericum Senonensem, &c.* Et tamen horum nemo fuit Imperator. Ex libello autem sacrosyllabo Episcoporum Italiæ, qui ex synodo Francofordiensi per provincias missus est, tentari fortassis posteritatem illa ætate imperatoriam veluti dignitatem in Karolo

magno agnovisse Episcopos Italos. Aiunt enim, ut significant missas esse ab eo Principe literas ad universos regnorum ejus antistites, quibus eos evocabat ad Concilium Francofordiense, *Imperij ejus decretum* in universas regni provincias missum esse. Atqui Concilium Francofordiense, ut omnes norunt, habitum est anno DCCCLXV. id est, septem annis ante delatum Karolo Imperium.

Major insurgit difficultas ex eo quod Narbonensis isthæc synodus congregata dicitur *presertim pro Felicitis Vrgellianæ sedis Episcopi pestifero dogmate*, idque auctoritate pontificia & regia. Quippe Francorum annales tradunt ejus hæresim *tertio* damnatam esse in Concilio Francofordiensi, cum antea profligata fuisset Romæ & in Concilio Ratibonensi. Quod constare nequit si revera in hoc Narbonensi Concilio damnata fuit. Nisi si ejuratio à Felice facta Romæ coram Hadriano Pontifice distinguitur ab expressa damnatione facta in synodo. Cum enim hæreses, juxta prisicum morem, in eis provinciis damnari debeant ubi orta sunt, par est existimare eam sollicitudinem fuisse Archiepiscopo Narbonensi, cujus metropoli tunc temporis subiecta erat civitas Vigellensis, ut nascenti malo occurreret cum consilio Episcoporum suorum. Quoniam verò causa gravis erat, Episcopos quoque adesse cupiebat ex aliis Provinciis, quod fieri non poterat absque permisso Principis. Quippe huic Concilio Narbonensi interfuerunt Episcopi ex provinciis Narbonensi, Arrelatensi, Viennensi, Aquisi, Elusana, & aliis.

In eo autem actum est, inter cetera, de limitibus *parrochiæ*, id est, diœceseos Narbonensis, de quibus controvertebatur inter Archiepiscopum Narbonensem & Episcopum Helenensem, ac pagus Redensis adjudicatus est Archiepiscopo Narbonensi. Unde factum ut nonnulli sequentium Archiepiscoporum, ne judicij istius memoria interiret, se Narbonenses & Redenses Archiepiscopos dixerint, eodemque nomine vocentur in Præceptis Regum Karoli Calvi, Karolmanni, & Karoli Simplicis, quæ extant in archivo Archiepiscopi Narbonensis.

Tum retulit Daniel Archiepiscopus Narbonensis sibi liberum hæcenus non fuisse Episcopum institueri in Ecclesia Aulonenfi *ob paganorum infestationem*, & quia ejusdem pagi plebs nullum proprium Episcopum habere volebat præter Archiepiscopum Narbonensem. Quod ut meliùs intelligatur, res supra repetenda est. Transgressi in Hispaniam Mauri & Sarraceni neque fanis pepercerunt neque profanis. Hac generali clade perculsa est in primis civitas Aulonenfi, atque ipsa Tarraco, provinciæ caput. Provincia itaque dein subiecta est Metropolitanò Narbonensi, tanquam viciniore; & speciali diœcesi Narbonensi adjecta diœcesis Aulonenfi, quamvis longo intervallo disjuncta, donec proprium Episcopum habere posset; cujus instituendi, cum opportunitas eveniret, delegata cura est Archiepiscopo Narbonensi. Acta hæc circa annum DCCX. ut patet ex literis Urbani II. ad Raynerium Legatum; in quibus scriptum est Episcopos Tarraconenses metropoli Narbonensi fuisse subiectos jam inde à quadringentis annis. In epistola verò ad Berengarium Episcopum Aulonensem, in Tarraconensem metropolim translatum, data Capuz anno MCCI. Kal. Julij, ait Tarraconensem urbem ab Agatenis, id est, Sarracenis, dirutam fuisse *transactis jam trecentis nonaginta annis.* Quod confirmari potest ex eo quod in dissertatione nostra de episcopatu Egatenfi adnotavimus, Ega-

rensis urbis excidium referendum esse ad annum citatè d c x c i i i . post Maurorum in Hispanias adventum. Quoniam verò hic mos obtinebat ut singuli Episcopi, atque etiam Metropolitanì, rationem in synodis redderent rerum à se gestarum, Daniel Narbonensis Archiepiscopus, gnarus consuetudinìs, causas attulit ob quas Episcopum instituire non poterat in Ecclesia Aufonensi. Itaque edicunt patres ut in eo statu maneat donec proprium Episcopum habere possit. Probabile est easdem causas obtinuisse per multum ævi ne suus Aufonæ Episcopus redderetur, cum ei datus non fuerit antistes nisi censuram tandem post annum, hoc est, circa annum octingentesimum octuagesimum octavum. Tunc enim Theodardus Narbonensis Archiepiscopus Gotmarum Aufonensem Episcopum consecravit; ut patet ex Præcepto Odonis Regis, & ex Concilio Barcinonensi habito anno d c c c c v i . in causa Ecclesiæ Aufonensis nondum edito. Incessit dein Attonem Episcopum Aufonensem ambitio evchendi sedem suam in metropolitanam, quòd unaquæque provincia suum Metropolitanum habere debeat, nullaque tunc spes affulgeret restituendæ Tarraconis. Ergo curante Borrello Comite à Ioanne X I I I . Summo Pontifice & prærogativam primæ sedis noménque Archiepiscopi impetravit ac Pallium, utque Episcopi provincie Tarraconensis Episcopo Aufonensi deinceps obedirent tanquam Metropolitanò, decretòque eodem, adductis exemplis ex B. Gregorio, unitæ sunt Ecclesiæ Aufonensis & Tarraconensis, ut color huic novæ institutioni quaereretur. Datæ eadè re literæ anno d c c c c l x x i . quæ extant in archivo Archiepiscopi Tarraconensis. Verùm cum nova hæc Archiepiscopi institutio facta esset invocato & inaudito Archiepiscopo Narbonensi, cujus valde interested, ambitio illa Attonis caruit effectu. Constat enim Archiepiscopos Narbonenses diù post hæc tempora usos fuisse jure metropolitico in ea provincia citra omnem controversiam. Præterea Frua, sive Frugifer, antistes Aufonensis, qui annis d c c c c l x x i i . & d c c c c l x x v i i . sedebat, se solum vocat Episcopum, non autem Archiepiscopum. Quin & in Concilio Romano celebrato anno d c c c c x v i i i . eo inter alia argumento reprobata est Guadaldi Episcopi Aufonensis, qui Fruano successerat, ordinatio, quòd ab alio Metropolitanò peracta esset quam à suo, id est, Narbonensi, ut explicant Gregorij V. literæ nondum editæ. At Urbanus secundus episcopalem sedem Tarraconi post longa tempora restituens anno M L X X X I X . *Salvam esse jubet Narbonensis Ecclesiæ iustitiam*, id est, ut ejus metropoli semper subiecta foret sedes Tarraconensis. Pollicitus tamen est se antiquam dignitatem metropolitancam tributurum Episcopo Tarraconensi, si Romani auctoritate privilegij Tarraconensem provinciam canonici vindicare Narbonensis antistes nequiverint. Pessumdanda fuit hac unica clausula Narbonensis Archiepiscopi auctoritas in provinciam Tarraconensem. Quippe subiectio illa provincie Tarraconensis facta fuerat Episcoporum decreto & consensu populorù, ac præterea firmata erat consuetudine. Nulla Romanæ sedis inter hæc mentio. Itaque cum de privilegio apostolico non constaret, Urbanus biennio post Berengarium Episcopum Aufonensem transfudit ad metropolim Tarraconensem, concessit etiam usu Pallij, eique insuper indulisit ut Tarraconensem & Aufonensem Ecclesias, quæ Ioannis X I I I . decreto unitæ erant, retineret, donec auctore Deo ad pristini status plenitudinem Tarraconensis Ecclesia reformetur. Quoniam verò Archiepiscopus Narbonensis conquirebatur gravem sibi in eo factam esse injuriam, Urbanus eum restituit in integrum, literis datis ad Raynerium Legatum, quæ nuper editæ à nobis sunt, in quibus hæc habentur: *Inter cetera præjudicium sibi factum de Tarraconensium Episcoporum subtractione per Romanam Ecclesiam suppliciter mimavit, cum eos Narbonensis metropolis per annos quadringentos sine alterius Ecclesiæ reclamazione possederit. Nostra igitur vice in paribus illis fungens, Tarraconensibus Episcopis nostra auctoritate precipito ut Narbonensi tanquam proprio Metropolitanò obediant, donec præstante Domino Tarraconensis restauretur Ecclesia.* Interlocutus est tamen iterum Pontifex in eisdem literis, ut si Narbonensis Archiepiscopus probare non poterit sibi primatum ex privilegio competere in provinciam Tarraconensem, Legatus cum principibus terra de restituenda Ecclesia Tarraconensi laboret. Interim tamen Tarraconenses Episcopos ei tanquam Metropolitanò proprio obedire precipito. Obtinuerunt id, annon, facile est pronuntiatum. Nam Berengarius interfuit Concilio Nemaufensi anno M X C V I . initio mensis Iulij, tanquam Archiepiscopus Tarraconensis. Et deinceps, citra controversiam, Tarraconenses suos habuit Archiepiscopos. Hæc, quia subobscura erant, visum est explicari debere; ut vel ex hac unica narratione auctoritas conciliari possit huic Concilio Narbonensi. De subiectione porò Ecclesiæ Aufonensis rursus actum est in Concilio Barcinonensi anno d c c c c v i . & in Concilio habito anno sequenti apud monasterium sancti Tyberij in diocesi Agathensi.

CONFINIO HISPANIÆ ] id est, Ecclesiæ Aufonensis, quæ vicina erat Hispaniæ. Quamvis enim certum sit provinciam Tarraconensem ultra Pyrenæos esse, semperque fuisse portionem Hispaniarum, tamen quia tum temporis ea Hispaniæ pars Regibus Francorum optimo jure parebat, & ad eorum regnum pertinebat, *Marca Hispanica* sive *Limes Hispanicus* dicebatur. quod idem est ac *confinium Hispaniæ*. Eisdem fines Francici regni designant literæ Helmeradi Episcopi Helenensis datæ Kal. Septembris anno d c c c c x . quæ extant in vetusto Chartulario Ecclesiæ Helenensis. In iis enim Helmeradus Monasterium donans Ecclesiæ suæ, ait locum illum esse *citra clusam Hispaniæ*, in Comitatu Barcinonensi. *Ego igitur exiguus Præsul Helmeradus, inquit, in hac ipsa dedicationis die, quam rogatus meo sacri peragunt præscripti Episcopi, offero omnipotenti Deo & B. Enlalia Domina mea de exiguis facultatibus meis CITRA CLUSAS SPANIÆ proprietatis mea, quem Monasterium vocant: & coniacet in Comitatu Barcinonense in ipsa marissima.* Diù perseveravit apud eas gentes illa regnorum divisio. Extat quippe in archivo regio Barcinonensis vetus instrumentum, confectum anno septimo regni Philippi I. Regis Franciæ, in quo scriptum est Arnalium Mironis vendidisse R. Comiti Barcinonensi Castrum de Castroferis, situm videlicet citra Rubricatum, haud procul urbe Aufonensi, quod illi advenerat per largitionem Dei, qui nobis hoc dedit de potestate Sarracenorum. Et sunt hæc omnia in extremis finibus marchiarum juxta Hispaniam, id est, in extremis Francici regni finibus, ultra Barcinonem & Aufonam, ad Rubricatum fluvium. Heic enim fuit limes regni Francici, ultra quem Sarraceni habitabant per illas tempestates. Igitur ultra Rubri-

Tom, II.

catum, Hispania erat, si loca quedam excipias admodum vicina oræ fluminis, Monasteriolum videlicet, Minorissam, & quedam alia finitima; citra verò, Mcara Hispanica, quæ provincia erat regni Francici. In eodem confinio Hispaniæ, citra Rubricatum, sita fuit Egara, sedes olim episcopalis; ubi habitum fuit Concilium Egarense anno sexcentesimo decimo quarto.

**ELEFANTUS**] Ejus mentio est in canone VIII. Concilij Francofordiensis.

**HELENENSIS**] id est, Helenensis, hoc enim verum est nomen. Est autem civitas Helenensis in Comitatu Ruscionensi, sive Rossilionensi, ut sequens ætas vocavit, ædificata in ruderibus castri Helenensis; ubi institutus est episcopatus post excisum regnum Tolosanum, ut adnotat illustrissimus Archiepiscopus in libro primo Marce Hispanicæ, de quo libro dictum est in vita ejus. Porro hodie vox *Helenensis* mutata est in *Elnensem*. Quod autem ea Ecclesia sita esset in Comitatu Rossilionensi, Episcopi Helenenses frequentissimè vocantur *Rossilionenses* in actis veteribus. Vnde in Concilio apud Tustacum anno DCCCLX. legitur *Audefindus Roscellensium Episcopus*. At *Vuedurij*, seu *Vinedurij*, mentio disertè extat in Chartulario Helenensi, ubi levi mutatione vocatur *Vinedarius*; diciturque sedisse ante Ramnonem, qui sub Ludovico Pio Helenensis antistes fuit. Utis autem esse potest hic locus ad emendandos vulgatos Helenensium Episcoporum catalogos, cum Episcopi qui sederunt post *Vinedurium* usque ad *Audefindum* illic optimè recensiti sint: *Prædecessores Audefindo Episcopo, videlicet Vinedario Episcopo, Ramno Episcopo, Salomone Episcopo, & isto præsertim Audefindo &c.* Facta recognitione evacuationis sub die XVI. Kal. Januarij, anno XXXVI. regnante Carolo Rege, id est, Karolo Calvo.

**CIMELANENSIS**] id est, Cemelenensis, in extrema Alpium maritimarum provincia, sub metropoli Ebredunensi, haud procul Castro Nicænsi. Ei sedè præfuit Valerianus Episcopus; cujus tempore Ecclesiæ Cemelenensis & Nicænsis unitæ sunt auctoritate sancti Leonis Papæ.

**MADOLONENSIS**] id est, Magalonenensis in prima Narbonensi. Magalona enim & Madalona dicebatur per illas tempestates, ut nullo negotio probari potest. Porro sedes Magalonenensis jamdiu translata est in urbem Monspeliensem.

**VICUJULIENSIS**] id est, Aturrium Episcopus. Sunt autem Aturres in Novempopulis ad Aturum fluvium, qui postea Adures dici cæperunt. Nomen autem primum populi fuit, non oppidi. Oppidi enim Aturriensium nomen *Vicus Iulius*; cujus clara extant documenta.

**COMMENENSIS**] id est, Convenarum in Novempopulis, quorum urbs antiquitus Lugdunum. Ceterum ex hoc loco patet introduci tum cæptam corruptionem nominis hujus civitatis, quæ nunc *Comenge* dicitur.

**DUNENSIS**] Adnotat Sirmondus, in Notis ad Concilium Aurelianense primum, Episcopos Carnotenses interdum dictos esse *Dunenses* à Duno castro dioceseos Carnotenæ. Vide librum II. de concordia sacerdotij & imperij cap. IX. §. V.

**EGLINENSIS**] id est, Engolismensium in Aquitania secunda. Eam autem urbem vocat *Egolisenam* Eginhartus ad annum DCCCLXIX. alij *Egolismam*, nonnulli *Inculismam*, & synodus isthæc

Narbonensis *Eglinam*. Mitifica enim fuit illorum temporum audacia in corruendis urbium nominibus. Vide Sirmondum in Notis ad Capitula Karoli Calvi pag. 29.

## CAPVT XXVI.

## Synopsis.

*I. Reverentia Ecclesiæ Gallicanæ erga apostolicam sedem.*

*II. De Presbyteris gravium criminum reis magna olim quaestio fuit quonam modo judicandi essent. Consultitur Leo III. Papa. Dein Karolus summo jure decernit secundum responsum Pontificis. Purgatio canonica indicta Presbyteris suspectis sed non convictis.*

*III. Vnde oriuntur suspiciones ille docet Hincmarus. Difficilis erat accusatio in Presbyterum.*

*IV. Chorepiscoporum ambitio diu turbavit Ecclesiam Gallicanam. Eos Leo III. à Karolo consultus vetuit quicquam muneris episcopalis attingere. Tum edicit eos esse pellendos in exilium.*

*V. Ea pœna modificata est à synodo & ab Imperatore.*

*VI. Principes de rebus arduis referunt ad Summos Pontifices. Novum non est decreta Curia Romana antè in Gallia excuti debere quàm vim legis obtinere possint.*

**I.** **H**ic locus me admonet ut revocem in memoriam ea quæ suprâ adnotata sunt, synodos nimirum Gallicanas debitam sedè apostolicæ reverentiam semper retinuisse, non ita tamen ut à suis iudiciis permiserint provocari, cum appellationes in usum receptæ non essent nisi quoad depositionem Episcoporum, juxta modificationem à me alibi explicatam. Reverentia igitur synodorum Galliæ in eo posita erat ut consultationes ad Summos Pontifices mitterent quoties inciderent causæ dubiæ & graves, vel causam ejus iudicio prorsus mitterent. Causæ ad sedem apostolicam dimissæ exemplum extat in paragrapho ultimo superioris capituli, in causâ Metropolitanorum Ebredunensis & Aquisensis. Consultationum verò duo illustria exempla extant in libris Capitularium. Primum respicit Presbyteros suspectos, aliud Chorepiscopos.

**II.** Quoad Presbyteros, constat ex Capitularibus difficultatem illam diu agitatam esse in synodis Gallicanis, à temporibus Pippini Regis, neque tamen unquam fuisse definitam. Agebatur de Presbyteris gravium criminum reis, sed de quibus nondum satis constabat, ipsi verò negabant. Suprà adnotavimus, canone XXXIX. Concilij Francofordiensis causam Presbyteri horum criminum infamati commissam esse Episcopo ejus proprio; vel si is eam finire